

40ste editie *Friese Regionale Reünie*

Rentmeesters *van het* Fries rond jacht

Waarom plannen hele gezinnen hun vakantie zo, dat ze op het eerste weekend van augustus in Friesland kunnen zijn? Het is de liefde voor het klassieke Friese Ronde en Platbodemjacht en de behoefte die te delen met gelijkgestemden. Dit bindt de deelnemers en maakt de 40ste Regionale Friese Reünie tot een informele mix van samenkomen, kijken en bekeken worden, kletsen, schipperen, hardzeilen, feestje bouwen, mooi liggen en varen. En dat al 50 jaar lang doorweven met een snufje wedstrijdzeilen.

Tekst **Wim de Bruijn** Foto's **Theo Kampa**

Het begon in juli 1967, toen de heren K.J. van Douwen, eigenaar van het Friese jacht *Jansje Maria*, P. Piersma, vader van de jeugdherberg 'it Beaken' en commandant van de bekende tjottervloot van die jeugdherberg, en J. Vermeer, eigenaar van het Friese jacht *De Rode Leeuw* en van de tjotter *Albert* en *Nelly* elkaar ontmoetten bij een onofficiële zeilwedstrijd voor ronde jachten en schouwen, die door de V.V.V.-Heeg was georganiseerd. De drie waren het spoedig eens dat het jammer was dat buiten lustrumjaren van de Stichting Stamboek, de eigenaren van Friese ronde jachten en schouwen bijna geen officiële gelegenheid hadden om elkaar met hun schepen in Friesland te ontmoeten. Die leemte moest worden ingevuld.

Het bestuur van de Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten (SSRP) was bijzonder positief over hun plan, zodat het initiatiefcomité aan de slag kon gaan. Om eerst de interesse te peilen verscheen in de *Waterkampioen* van 28 februari 1968 een aankondiging en werd aansluitend aan alle in aanmerking komende eigenaren een brief gezonden met het verzoek om te reageren. Het comité ontving zoveel positieve reacties dat direct besloten werd de organisatie daadwerkelijk door te zetten. De eerste reünie was geboren!

Ook de kinderen van de familie Gorgels uit Naarden genieten met volle teugen van het wedstrijdzeilen met het 6,22 m lange Friese jacht *De Vlieghende Hollander*, in 1920 gebouwd door F. Lantinga in IJlst. Zo wordt het enthousiasme overgedragen

links: Martijn Perdijk, heel geconcentreerd in zijn tjotter *Hilda* uit 1882. De bouwer is (nog) onbekend. Hij won uiteindelijk in zijn klasse.

midden: De tjotter *Wylp* van de Stichting Friese Tjottervloot (SFT) met een jonge bemanning. De 4,70 m lange *Wylp* werd in 1953 door de Gebr. De Jong in Heeg gebouwd. Kijk voor het huren van een tjotter op: www.friestjottervloot.nl

onder: Een veldje tjotters vlak na de start. Op de voorgrond de 4,87 m lange *De Twa Sisters*, zeilnr. 101 RE, in 1888 gebouwd door Eeltje Holtrop van der Zee in Joure en vanaf 1988 in bezit van S. Haagsma uit Meerbusch. Links de 4,70 m lange tjotter 135 RE, *De Wetterhoun*, in 1965 gebouwd door Roelof van der Werff in Workum, nu in bezit van de SFT. Ervoor zeilt de 5 RE *De Jonge Minne* (1887; 4,90 m) en gezeild door Pieter Duyvis.

Helemaal rechts zeilt de 5 m lange *Triton*, in 1894 gebouwd door Eeltje Holtrop van der Zee en sinds 1992 eigendom van de St. Eeltjebaas.

Rentmeesterschap

Als eigenaar van een Fries houten jacht ben je eigenlijk meer rentmeester dan eigenaar. Je bent zelf vergankelijker dan het schip waarmee je al jarenlang met veel plezier zeilt. Een aantal schepen is dan ook eigendom van een familie, die gezamenlijk het onderhoud verzorgt en geld voor grote restauraties opzij legt. Sommige schepen zijn daarvoor ondergebracht in een Stichting. Zo kennen we de

Stichting Boeierbehoud *Maartje*, de Stichting Eeltjebaas voor de tjotter *Triton*, de Stichting Vrienden van D'Halve Maen voor de boeier *Albatros*, ook de familie Halbertsma heeft een stichting waarin de boeier *Constanter* is ondergebracht.

Wat opvalt tijdens deze Friese Reünie: we zien veel gezinnen met jonge kinderen varen. Tijdens het weekend in Heeg werd er ook uitgebreid gekampeerd op het grote terrein bij

het Sylhûs. Een deel van de haven was vrijgemaakt voor het 'oude hout' en dat was een geweldig gezicht. In het schiphuis van het Sylhûs liggen ook de tien tjotters en het Friese jacht van de Stichting Friese Tjottervloot, waarvan er drie meededen aan de wedstrijd. De Regionale Friese Reünie is ooit opgezet om het enthousiasme voor het kleine Friese houtenschip in goed gezelschap te delen. Maar in de loop der decennia is de Reünie uitgegroeid tot een echt familiegebeuren, waarbij ook de

ren, makelaars en bemiddelaars, zodat jonge gezinnen prima zouden kunnen 'instappen'. Maar daarover later in een apart artikel.

Tjotters

Opvallend is de grote vloot van vooral zeer oude tjotters. De op een na oudste die, voor zover we het konden nakijken, meevoer was de *Hilda* uit 1882, dus al 135 jaar oud, van scheepsbouwer Martijn Perdijk die onlangs de werf van Pier Piersma in Heeg overnam.

boven: De RE 4 *Triton* kan de bovenboei mooi bezeilen, maar de reefknuttels raken het water tijdens een plotselinge vlaag.

rechts: Er komen vijf Friese jachten aanstormen. De 7,05 m lange RC 20 *Windbreker*, in 2003 gebouwd door Bein Brandsma voor de familie Van Son, eindigde uiteindelijk als eerste in zijn klasse. De RD 85 *Froukje* is een 6,15 m lang Fries jacht dat in 1911 werd gebouwd door W. Visser & Zn in Paterswolde en is in eigendom van A. v.d. Werf uit Velp; ze eindigden als tiende.

Helemaal links de RD 107, de al eerder beschreven *De Vlieghende Hollander*, die als elfde eindigde.

nieuwe generatie op speelse manier wordt betrokken. Tenslotte hebben we de rentmeesters van morgen hard nodig om nog vele lustra in de toekomst te vieren.

Tijdens de wedstrijden vaar ik met de druk fotograferende Theo Kampa rond in een door Pier Piersma beschikbaar gestelde motorlaunch uit 1911. Over de toekomst hoeven we niet ongerust te zijn constateer ik: kinderen genoeg aan boord. Een ander beeld dan bij de stalen rond- en platbodenvloot; daar is weinig aanwas, mede omdat er al enkele jaren amper nieuwe schepen worden gebouwd. Er zijn echter meer dan voldoende ronde en platbodemjachten beschikbaar bij particulie-

E. Wegener Sleswijk uit Bloemendaal heeft de in 1881 gebouwde tjotter *Janke*. Over het algemeen is er aan deze tjotters al heel wat gerestaureerd. We zien ook *De Twa Sisters* uit 1888, nu al drie generaties in bezit van de Haagsma's. De jongste tjotter was de *Twee Gebroeders* van Hildo Brinkman die zijn vader Jan in 1999 liet bouwen door J. Sambrink uit Lekkum naar de lijnen van Eeltje Holtrop van der Zee. (Zie SdZ 2000.8). Opvallend is dat er, bij verkoop, over het algemeen meer interesse is voor oude tjotters dan voor recent gebouwde schepen. Een aspirant-koper kiest over het algemeen toch voor het historische verhaal dat hij er bij oude schepen bij koopt. We onderscheiden bij de tjotters twee typen. De helemaal rond gebouwde, vrij brede tjotter die ook wel boot of grote boot wordt genoemd. Daarnaast onderscheiden we een slankere tjotter, ook wel *boatsje* genoemd. Deze laatste heeft bij een lengte van 3,80 tot 5 m een breedte van 1,35 tot 1,80 m. Het boatsje heeft een plat vlak, waar de zijden onder een hoek tegenaan staan. De knik is meestal afgerond met de schaaf zodat deze nauwelijks opvalt.

Friese jachten

Een Fries jacht is gemakkelijk van een boeier te onderscheiden omdat de boeier een kajuit heeft en een Fries jacht alleen een dekje voor de mast. Bij de tjotter ontbreekt het berghout,

gend vermogen van de Friese jachten. Op sommige Friese jachten was het grootzeil of de fok gereefd, anderen zeilden wel onder vol tuig, de ene mast is nu eenmaal langer dan de andere; er zijn zelfs eigenaars die verschillende tuigen (en masten) hebben voor verschillende weertypen.

Staverse jollen

Jammer dat er maar twee Staverse jollen mee zeilden, terwijl er elf eikenhouten jollen in het Stamboek zijn ingeschreven. Van nog eens 23 jollen zijn de gegevens bekend, maar betaalt de eigenaar geen bijdrage aan de SSRP. De laatste jaren is er een aantal Staverse jollen gerestaureerd en wordt er door de jeugd in Stavoren regelmatig mee gevist om het ambacht levend en levendig te houden.

Hierbij gaat het om open Staverse jollen, terwijl bij het Stamboek meestal jollen met een kajuit zijn ingeschreven. Nooit zal ik mijn IJ-

boven: Alles komt bij elkaar bij het naderen van een boei. Van rechts naar links: de 6, de kleine tjotter *Wink* van de SFT, die eerste werd. Daarnaast de GD 180, de in 1932 bij werf "De Nijverheid" in Leeuwarden gebouwde *Gooiland* en in eigendom van de KVV Loosdrecht, schipper N. Gelissen werd tweede. Vervolgens de GD 178 *Motketel*, een open schouw van 6,64 m, ook gebouwd in 1932 bij "De Nijverheid" in Leeuwarden. Schipper R. Kahmann werd eerste in zijn klasse. Dan ineens de boeier *Njord*, in 1910 bij E. Wester in Grouw gebouwd en eigendom van P.H. Offringa. En als laatste de RE 95, het Friese jacht *Joris* van H. van der Sijp. De twee andere schepen herkennen we helaas niet.

inzet links: Aan boord van de *Argo* gaat het er ontspannen aan toe. De bemanning is druk in conversatie met schipper V. d. Werf, terwijl het in 1892 bij Eeltje Holtrop van der Zee gebouwde Friese jacht onder gereefd grootzeil over het Heeger meer dendert.

rechts: De JC 32 *De Goede Hoop* van C. van der Sijp dateert uit 1907. Het schip is kennelijk helemaal gerestaureerd, want het ziet er prachtig uit. Erachter de *Bruintje Beer*, een 7,10 m lange jol, gebouwd in 1932 door W. Huisman in Ronduite. Voorop zeilt de schouw *Motketel*.

er is hoogstens op de knik van boeisel naar huidgang een metalen half rond als stootrand aangebracht. Verder valt bij tjotters de sterk gebogen zeeglijp op. Het roer is breed en over de meestal fraai bewerkte klik ligt een helmhout, niet te verwarren met een helmstok!

Er verschenen maar liefst 13 Friese jachten aan de start, waaronder de 125 jaar oude, 6,85 m lange *Argo* uit 1892, gebouwd door Eeltje Holtrop van der Zee, en natuurlijk *De Vlieghende Hollander*, in 1920 gebouwd door F. Lantinga in IJlst. De familie Gorgels kan over enkele jaren het honderdjarige bestaan vieren. Ook altijd van de partij is Reinier van der Post met zijn *Roeland* die in 1918 gebouwd is door de vader van Bein Brandsma toen nog in Franeker. Beursbezoekers kennen dit schip tot in de details, want Reinier stond er vele jaren mee op de toenmalige Beurs Klassieke Schepen en de laatste jaren op het Klassieke paviljoen van de HISWA.

Telkens weer sta ik versteld van het zeildra-

selmeerdoop in 1959 vergeten toen we met Jan Brugman met zijn open Staverse jol *Vrouw Jacoba* mee mochten zeilen vanuit thuishaven Durgerdam. De jol had geen motor, we moesten vanwege de harde wind behoorlijk reven en we hobbelde rustig over de golven van het IJsselmeer. Als ik de Schepenlijst van de SSRP bestudeer, blijkt dat er geen gegevens meer bekend zijn van deze Staverse jol, die nog een voordek had dat je omhoog kon zetten om eronder te slapen. Jan Brugman heeft de jol vele jaren in zijn bezit gehad en was een enthousiast Spiegellezer, maar na zijn overlijden is de jol volledig uit het zicht verdwenen. Staverse jollen zijn relatief kleine maar dappere scheepjes die over de IJsselmeergolven dobberen en er niet op klappen.

Houten Schouwen

Van Schouwen zijn er wellicht het meeste als jacht gebouwd. Niet alleen in hout, maar ook in staal. Op de werf van Henk van der Meulen

boven: Deze 6,64 m lange houten schouw werd al in 1932 op werf "De Nijverheid" in Leeuwarden gebouwd. R. Kahmann werd met de *Motketel* eerste in zijn klasse.

midden rechts: Bij de drie kajuitschouwen die meededen, werd Henk van der Meulen derde met zijn 7,50 m lange *Quetzalcoatl*.

midden links: Alexander de Vos zeilde met het slechts 3,95 m lange schouwtje *Pandora* tweemaal een vierde plaats bij de kleine tjotters en schouwtjes. Moedig, zo'n grote kerel in zo'n klein schouwtje! Er moest wel veel worden gehoosd want er wipte af en toe een golfje over het boord.

Martijn Perdijk. Ook de inmiddels 105-jarige *Mientje* van Harry Vermeulen was weer van de partij. In het vorige nummer zeilde hij nog bij de Van Loon Race in Veere en nu had zijn dochter het schip weer 'even' naar Heeg gebracht. De *Mientje* legt zo heel wat mijlen per jaar af! Ze werden derde. De *Sylnocht* van A. Vochteloo werd in 1917, dus honderd jaar geleden, door Lantinga in IJlst gebouwd en tenslotte was ook de *Njord* (zie SdZ 2017.5), in 1910 door Wester in Grouw, gebouwd van de partij. Het werd een spannende strijd tussen deze mooie oude boeiers.

in Sneek zijn in de bouwloods nog de rails te zien waarop wagens reden zodat zijn vader de houten casco's in serie kon bouwen. Er zijn gelukkig nog vele Van der Meulen schouwen in allerlei maten in de vaart. Ook werfbaas Henk was met zijn vriendin van de partij met zijn 7,50 m kajuitschouw *Quetzalcoatl* die in 1975 door vader Johan was gebouwd. In het schiphuis bij de werf liggen altijd een aantal schouwen te pronken. De meeste zijn te zien tijdens het jaarlijkse *Skouspul* waar vele door Van der Meulen gebouwde en gerestaureerde schepen een weekend bij elkaar komen. In SdZ 2005.9 beschreven we het *Skouspul* tijdens het 125-jarig bestaan van de werf.

Boeiers

Er zijn nog ruim vijftig boeiers bekend bij het Stamboek, waarvan 38 actief; van 14 boeiers hebben de eigenaars zich (nog) niet aangemeld. In Heeg schreven er zes in voor de twee wedstrijden. De oudste was de in 1840 (!) gebouwde *Bever*, die alleen de eerste wedstrijd meezeilde. Er bleven er voor het eindklassement vijf over. Het waren de *Albatros* uit 1881, gebouwd door Eeltje Holtrop van der Zee en gezeild door M. Steensma, hij werd ook eerste. Dan kwam de 8,06 m lange *Constanter*, die al in 1877 werd gebouwd door eveneens E.H. van der Zee, en al vele jaren in eigendom van de Halbertsma's en regelmatig in restauratie bij

Met dank aan Pier Piersma voor het lenen van zijn 'fotoboot', een meer dan 100 jaar oude motor-launch.

Bronnen

- Plezierig varen met Ronde en platbodemjachten, Jaap Kramer, Wim de Bruijn, Unieboek Bussum, 1972.
- De Schepenlijst SSRP 2016/2017
- De site van www.ssrp.nl
- De Index van alle jaargangen Spiegel der Zeilvaart, maandelijks bijgewerkt door de onvermoeibare Stamboekbeheerder Jan Eissens. Gratis te downloaden op www.ssrp.nl en www.spiegelderzeilvaart.nl

boven: Op de voorgrond de 105 jaar oude boeier *Mientje*, daarachter de *Njord*. Met een knik in de schoot zijn ze amper bij te houden!

rechts: De boeier *Sylnocht* probeert de jachten *De Vlieghende Hollander* en *Froukje* op te lopen.

